

STALIŠČE DRUŠTEV O KANALU C0

Slovensko društvo za zaščito voda (SDZV)

Slovenski komite IAH (SKIAH)

VELIKI KOHEZIJSKI PROJEKT

ODVAJANJE IN ČIŠČENJE ODPADNE VODE NA OBMOČJU VODONOSNIKA LJUBLJANSKEGA
POLJA

V Slovenskem društvu za zaščito voda (SDZV) in v Slovenskem komiteju Mednarodnega združenja hidrogeologov (SKIAH) že več let spremljamo projekt *Odvajanje in čiščenje odpadne vode na območju vodonosnika Ljubljanskega polja*, s katerim želijo v Mestni občini Ljubljana (MOL) vse aglomeracije v mestu opremiti s kanalizacijo ter doseči 98-odstotno pokritost s priključki na javno kanalizacijsko omrežje. V projekt sta z izgradnjo kanalizacije vključeni tudi primestni občini Vodice in Medvode. Projekt je financiran pretežno iz evropskih kohezijskih sredstev, investitor pa je javno podjetje VOKA SNAGA.

Skoraj desetletje do odobritve projekta

Po načrtih je bil projekt razdeljen na dva sklopa, prvi je dodatno razdeljen še na dve fazi. Najprej se je načrtovala nadgradnja sistema odvajanja komunalne odpadne vode v Vodicach in Medvodah ter izgradnja kanala C0 v MOL, v drugi fazi pa še nadgradnja Centralne čistilne naprave Ljubljana z dodatno kapaciteto priključenih enot (na 555.000 PE) in terciarno stopnjo čiščenja. Drugi sklop je predvidel dograditev kanalskega omrežja v MOL v aglomeracijah nad 2000 PE.

V letih 2009 do 2013 je potekala priprava projektne in investicijske dokumentacije, pridobitev pravic za služnostno gradnjo ter za prvo fazo pridobitev gradbenih dovoljenj. Do 2014 so zaključili postopke javnega naročanja ter izbrali izvajalce gradbenih del in nadzora. Zaradi pomanjkanja sredstev je bil projekt uvrščen v finančno perspektivo 2014-2020. V letu 2015 je bila izdelana nova investicijska in kohezijska dokumentacija, ki je vsebovala tudi okoljska poročila. 20. decembra 2016 je evropska institucija JASPERS izdala zaključno poročilo (*Action Complete Note*), ki je bil pogoj za oddajo vloge v končno odobritev Evropski komisiji. Zaradi pritožbe, ki je bila s strani evropskih ustanov čez 5 mesecev zavrnjena kot neutemeljena, je Evropska komisija avgusta 2017 izdala odločbo in odobrila financiranje, iz kohezijskega sklada pa naj bi za projekt zagotovili 70 milijonov evrov.

Vodonosnik Ljubljansko polje

Vodonosnik na območju Ljubljanskega polja, ki s pitno vodo oskrbuje mesto Ljubljana in okolico s 333.000 prebivalci, je hkrati tudi eden najpomembnejših virov pitne vode v Sloveniji. Da bi ohranili ta naraven in kakovosten vir pitne vode neokrnjen, mora biti območje tega vodnega telesa celostno in najstrožje varovano. Mesto Ljubljana ima več črpališč, med katerimi je najpomembnejša vodarna Kleče, ki mestnemu vodovodnemu sistemu zagotavlja več kot polovico pitne vode.

Gradnja kanala C0 na vodovarstvenem območju (VVO)

Aktualna načrtovana trasa je bila potrjena s sprejemom občinskega prostorskega načrta OPN MOL v letu 2010. Večji del mesta Ljubljane leži na vodovarstvenem območju, prav tako je na njem z režimom varovanja IIA na nekaterih delih zgrajena tudi kanalizacija (Stegne, Glinškova ploščad in Saveljska cesta). Na ožjem VVO je bila predvidena tudi trasa kanala C0, načrtovana v dolžini 12,1 km, ki naj bi vključno s sekundarnimi kanali potekala od vzhodne obvoznice do čistilne naprave Brod.

Pri izgradnji kanalizacije, ki se bo končala v Centralni čistilni napravi Ljubljana, se je na trasi C0 kot najbolj sporna izkazala izgradnja najbolj občutljivega, 2,1 km dolgega kanalizacijskega odseka med čistilno napravo Brod in Ježico. Povezovalni kanalizacijski kanal C0 naj bi po trasi, ki je bila načrtovana že v letu 1971, kasneje pa ponovno presojana in potrjena kot optimalna, potekal čez del vodovarstvenega območja, ki je z vidika morebitnih vplivov na kakovost in količino vodnih virov najbolj občutljivo. Iz tega razloga dejavnosti, ki bi lahko kakorkoli vplivale na razmere v tem delu prostora, imenovanega ožje vodovarstveno območje s strogim vodovarstvenim režimom, ki bi povečevale tveganja za vodne vire in varnost oskrbe, niso dovoljene. Praviloma ta območja ne smejo biti poseljena. Uredbe o VVO na teh območjih dovoljujejo gradnjo kanalizacije izključno iz razloga, ker na teh območjih prebivalci stalno živijo že desetletja ali stoletja in je gradnja kanalizacije ob strogih ukrepih za preprečevanje nevarnosti zaradi odvajanja odpadne vode zato smiselna. Razmere v okolju se s tem izboljšujejo. Nikakor pa ni moč sprejeti argumentacije, da je tu gradnja kanalizacije dovoljena na način, da se odpadne vode na ta ranljiva območja usmerjajo od drugod in povečujejo tveganja za ta izjemno pomemben del prostora, ki bi moral ostati nedotakljiv.

Investitor, ki poudarja, da se je gradnji na vodovarstvenih območjih zelo težko izogniti, zagotavlja, da je trasa za ta transportni cevovod potrebna in najbolj primerna ter da gre za celosten projekt, obravnavan tudi v prostorskih načrtih mesta v letih 1991, 2002 in 2010. Prav tako za izvedbo transportnega kanala C0 (kanala brez vmesnih priključkov) za odvajanje komunalnih voda, ki vodi do čistilne naprave, zagovarja uporabljene materiale proizvajalca Amiblu z dolgo življenjsko dobo ter za dodatno varnost in zaščito še uporabo betonskih kinet, v katere so položene cevi Hobas, kar upravljavcu omogoča še dodatni nadzor.

Stroka o gradnji kanalizacije na VVO

Na dejstvo, da trasa kanala C0 poteka čez vodovarstveno območje preko prispevnega območja vodarne Kleče, so svoje nestrinjanje izrekli številni strokovnjaki, med njimi NIJZ ter hidrogeološka stroka, ARSO pa je od investitorja naknadno (v letu 2020) zahteval še presojo vplivov na okolje ter na tej osnovi tudi pridobitev okoljevarstvenega dovoljenja.

Hidrogeologi (SKIAH) so že 17. 6. 2016 v svoji Deklaraciji o zaščiti virov pitne vode za mesto Ljubljana in okolico izrazili skrb zaradi poteka kanala C0 čez napajalno zaledje oz. depresijski lijak vodnjakov vodarn Kleče in Šentvid. Hkrati so opozorili na tamkajšnji hiter tok podzemne vode, kar bi v primeru onesnaženja lahko imelo velike negativne posledice, saj bi odpadna voda iz kanalizacije lahko hitro stekla v dobro prepustne plasti vodonosnika in nadalje v vodnjake javne oskrbe s pitno vodo. Gradnja povezovalnega kanala C0 na VVO se jim zato zdi nerazumljiva, medtem ko ob morebitnem razlitju odpadnih voda v podzemno vodo tovrstnih visokih tveganj za onesnaženje vodnjakov - pri sicer dražji gradnji povezovalnega kanala pod Celovško cesto ali morebiti celo druge trase na drugem bregu reke Save - ne bi bilo. Mnenja so, da kakršnikoli posegi v neposredno zaledje vodarn pomenijo, da ta prostor izgublja značaj vodnega rezervata, zato je reševanje okoljskih problemov na račun vodnih virov, ki pomenijo tveganje tudi za prihodnje generacije, povsem nesprejemljivo.

Ob tem še posebej opozarjamo, da je vodovarstveno območje vodarne Kleče že danes obremenjeno s pomembnimi varnostnimi tveganji, ki jih prinašajo promet, podedovana poselitev in kmetijska dejavnost. Ta tveganja se seštevajo. Namesto da bi se usmerili k zniževanju tveganj, jih z izgradnjo kanala C0 še dodatno povečujemo.

Stališče društev do projektov, ki se izvajajo na VVO

Vsak poseg v okolje pomeni potencialno tveganje, še posebej pa smo občutljivi, ko gre za posege na ožja, strogo varovana VVO. Podpisana društva se pri naravovarstvenih in okoljevarstvenih dilemah, ki se nanašajo na tovrstna tveganja, opiramo na princip previdnosti. Oskrba prebivalstva s kakovostno pitno vodo ima absolutno prioriteto, z njo pa tudi skrb za potencialno zmanjševanje (in ne še dodatno povečevanje) obremenitev na podzemne vode, ki so vir naše pitne vode. Okoljska zakonodaja v Republiki Sloveniji je napisana tako, da tovrstne projekte preprečuje. Žal pa še tako dobro napisana okoljska zakonodaja ne more preprečiti sprejetja okolju in prebivalcem spornih odločitev, za katere se je napačno odločila politika.

Projekt kanal C0 zato v strokovnih društvih prvenstveno razumemo kot političen projekt, pri katerem niti ne vemo natančno, koga bodo v primeru morebitnega onesnaženja pitne vode in velikih stroškov obratovanja lahko Ljubljanci sploh poklicali na odgovornost.

Prav tako ponovno poudarjamo, da tudi projekt C0 uvrščamo v množico (zdaj že tipičnih) okoljskih projektov v Republiki Sloveniji, pri katerih so se odločitve sprejemale po povsem drugačnih poteh, kot jih poznamo v sodobno urejenih družbah. V Sloveniji se vedno znova srečujemo z zastarelimi praksami pri posegih v prostor, v katerih se različna strokovna mnenja soočijo ali se ne soočijo pravočasno in se namenoma preprečuje odprto, dovolj široko in dalj časa trajajočo strokovno razpravo. Namen razprave je brez izigravanj močnejših deležnikov izmed mnogih variantnih rešitev izluščiti najbolj sprejemljivo za večino strokovnjakov in interesnih skupin še pred pripravo projekta, v dobro nas vseh in ne v dobro zgolj peščice odločevalcev. Tem odločevalcem sicer nihče več slepo ne verjame, a načina, da bi jim preprečili napačne odločitve, ni, dokler se za to ne bo odločila večina.

Nihče si ne želi zoperstavljeti dobrim investicijskim projektom, kjer pridobitve in koristi prevladajo nad škodljivimi in negativnimi posledicami. Da lahko pride do sodobnega pristopa učinkovitega organiziranja in reševanja problemov, je treba veliko spodbud in sodelovanja odločevalcev s strokovno in splošno javnostjo. Prav tako je treba zelo veliko dogovarjanja med različnimi sektorji, da se problemi ne rešujejo enostransko in avtoritarno. Tak pristop je gotovo zelo zahteven na začetku, vendar je edino na tak način možen korak naprej od sedanjega stanja okolja k boljšemu stanju okolja.

V strokovnih društvih razmere na področju varovanja voda v Republiki Sloveniji spremljamo z veliko zaskrbljenosti in s precejšnjo mero nemoči. Problem ni v zakonodaji, ampak v neodgovornem izigravanju le te ob popolnem zavedanju, da bomo prebivalci Republike Slovenije to še kar naprej tolerirali.

Podpisniki:

Slovensko društvo za zaščito voda, predsednica **dr. Marjetka Levstek**

Slovenski komite Mednarodnega združenja hidrogeologov, predsednik **prof. dr. Mihael Brenčič**

V Ljubljani, 19. januarja 2023